



ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ≡



Ε ένα και πάλιν άρμονικόν τίτλον ή Α. Υ. ό πρίγκηψ Νικόλαος μάς έπεφύλασσε νέαν έκπληξιν. Το «Σπίτι της καρδιάς» έσημείωσεν έπιτυχίαν μεγαλειτέραν τής «Αθώας Αμαρτωλής».

Ο συγγραφέυς μετριοφρονών αναφέρει είς τό πρόγραμμα, ότι τό δρώμα του έξήχθη έκ τινος μικρού Αγγλικού διηγήματος. Τοúτο ήδύνατο και να τό παραλείψη, διότι ήτο άπλώς δικαίωμα του να παραλάβη τόν μύθον του έργου όπου τόν εύρη, από σιανδήποτε πηγήν θέλει. Τά ώραία έπη άνέκαθεν έχρησίμευσαν ως θέματα είς πλείστα δρώματα, πολλάκις μάλιστα χωρίς να μεταφέρονται είς τό τοπικόν χρώμα, όπως τό «Σπίτι της καρδιάς». Είναι γνωστόν ότι τά καλλίτερα έργα του Σαίεπηρ έχουν υποθέσεις είλημμένες από άγγλικάς και ιταλικάς Ιστορίας, και ότι ό μύθος του Ρωμαιοú και Ιουλίαν είνε άπαρόλλακτος μέ μίαν γνωστήν και άληθινήν Ιστορίαν της Ιταλικής πόλεως Βερώνας.

Είς άραχύν πρόλογον, είσαγωγικόν διά τό κατόπιν δρώμα, παριστάμεθα μάρτυρες μιάς συνειθισμένης όσον και θλιδεράς στιγμής χωρισμοú. Η σκηνή παριστά κοιψόν δώμα μάς οικίας της Κεφαλληνίας, είς τό βάθος της όποιας, μέσα από τά τζάμια μεγάλης θεράντας, φαίνεται γραφικώτατον perspective παραλιακής τοποθεσίας. Ο Βασίλης Μπράλης έρχεται ν' άποχαιρετήσει τήν μνηστήν του Αικατερίνην και τούς γονείς της διότι φεύγει είς Αμερικήν, είς ήν τότε έχρειάζετο δύο μήνας διά να φθάση. Ένω οι γονείς έκπράττουν τήν άνησυχίαν δι' ένα τοιοúτον χωρισμόν, οι μεμνηστευμένοι όρθιοι και άφωνοι είς τήν θεράνταν κυττάζουν μέ θλίψιν τήν άπέραντον θάλασσαν, ήτις θα έκαθθι μετ' όλίγον άνάμεσά των, διά να τούς χωρίση.

— «Πάρε με μαζί σου, μη μ' αφήσης εδώ» έσεπα ό καυμός της Αικατερίνης μ' ένα λυμόν που προδίδει όλο τόν πόνον και τήν άγάπην της, όταν ό Βασίλης τήν φιλεί διά τελευταίαν φοράν ώσάν να της επάγωση τήν ψυχή έκείνο τό φιλί και τής έδειξε είς μίαν διαύσησιν τό φρικτόν της μέλλον.

Ο Βασίλης τήν καθησυχάζει μέ τά πειστικά λόγια που εύρίσκουν έκείνην τήν στιγμήν όσοι φεύγουν, διά να παρηγορησούν αυτούς που μένουν όπίσω :

«Με κάθε εύκαιρία θα σου γράφω. Τά δύο χρόνια περνούν γρήγορα» ίσως μάλιστα θα τά συντομεύσω και μόλις γυρίσω, τήν ίδια μέρα, θέλω να γίνουν οι γάμοι μας... να τάχης όλα έτοιμα, θα σε οδηγήσω άμέσως νύφη στην έκκλησιά.»

Αυτά τά λόγια μοτιβάρουν θαυμάσια τήν έγκατάλειψιν κι' ένω ό Βασίλης φεύγει προπεμπόμενος στοργικά και πίπτει ή αύλαία, είς τό άκροατήριον γεννάται κάποιος πένθιμον προαισθήμα.

Επέρασαν πενήντα χρόνια από τότε. Σ' ένα θαλασσοδαμένο κι' έρημικό δρώαο της Μεσοηνίας, είνε κτισμένο τό σπίτι της καρδιάς, τό μοναστήρι της πιστής άγάπης. Εκεί μέσα κάθεται μιά καλόγρηα, ή όποία έχει μαρτυρήσει τόσα χρόνια. Τήν έ-

ρημη σκοτεινιά της, μόνο της έλπίδος τό μικρό κανδυλάκι φωτίζει. Είνε ή Αικατερίνη. Αφ' ότου όρφανεψε, περιμένει εκεί, να γυρίση ό αγαπημένος της, διότι άκόμη δεν θέλει να πιστεύση ότι τήν έγκατέλειψε. Ίσως διέλυσε τόν άρραβώνα διά να τήν δοκιμάση, ίσως αι υποθέσεις είς τήν Αμερικήν δεν έτελειώσαν, ίσως έχει προσωρινά ξετρελλαθθι με καμιά Αμερικανίδα... μα θύοθη πάλι, θα γυρίση να τήν στεφανωθι. Και ζή μ' αυτήν τήν έμμονον ιδέαν ήν σιγά σιγά μετέδωσε και είς τόν άσπρομάλλον ύπηρέτην της.

Και τόν περιμένουν. Όλα είνε έτοιμα διά τήν ύποδοχήν του. Η κάμαρά του συγυρισμένη, τό κρεβάτι του στρωμένο, ως και τό ένδυμα του γάμου έτοιμο. Και περνούν όκτώ χρόνια, άλλ' ή Αικατερίνη δεν τά νοιώθει στην έρωτική της άηρησιάδα, ούτε βλέπει χαραγμένο τό πέρασμά των είς τήν ζωμένην πλέον μορφήν της, διότι ό καθρέπτης του σπιτιού είνε πυκνά σκεπασμένος.

Όλα αυτά είνε άρκετά πιθανοφανή, διότι ή έμμονος ιδέα είνε μία παθολογική κατάσταση, ένας βαθμός παραφροσύνης. Επίσης ή ως άλλη Πηνελόπη πιστή Αικατερίνη, δεν έχει καμμίαν σχέση με ύπερφυσικός έμφανίσεις, ως π. χ. ή προμήμη του όμωνύμου δρώματος του Γριλπάρτερ.

Έξαφνα, έρχεται ό Βασίλης Μπράλης. Με μία κραυγή τρόμου τόν υποδέχεται ή ύπηρέτρια. Ο γέρων Νικόλαος, τό ζωντανόν αυτό έρείπιον της παλαιάς έπογής, τόν οδηγεί στο δωμάτιο του ν' αλλάξη που ήταν διάβροχος, διότι ό Βασίλης κατέφυγεν εκεί στα κατσάβραχα, κυνηγημένος άπ' τό μπουρίνι... κάποιος σκληρός μοίρας, του άνάβει τό τζάκι διά να ζεσταθι και του δίνει φαγητό να δυναμώση. Είξεύρει ότι τόν λέγουν Βασίλη Μπράλη, τό έέρει και ή άνεψιά της Αικατερίνης, ή Ζωή, γιατί τόν είχε ιδι είς τήν είκόνα τήν όποιαν τό έπιδεικνύει κατόπιν. Είνε άπαράλλακτος μέ τήν Κεφαλληνιακήν στολήν που φορεί.

Ο νεαρός Βασίλης δεν είμπορεί να συνέλθη άκόμη από τήν έκπληξιν του, όταν ή γραία πλέον Αικατερίνη κατεβαίνει της σκάλες του δωματίου της και... ή τρομερά τραγωδία άρχίζει.

«Βασίλη μου, καλώς ήρθες... γιατί άργησες... πόσο άργησες !...»

Μα έκείνος δεν τήν γνωρίζει και ή παραισθητοúσα γρηούλα άνεδαίνει πάλι είς τήν κάμαρά της να στολισθι. Και έπιστρέφει σε λίγο μέ τό νυκτικό φόρεμά της διά να πәне στην έκκλησιά !

Έν τω μεταξύ τό μυστήριον είχε διαλυθι. Ο Βασίλης έμαθε από τήν Ζωήν τήν σπαρακτικήν Ιστορίαν της θείας της και ή Ζωή έμαθε από τόν Βασίλην ότι έκείνος που έπεριμενε ή γρηά ήτο... ό παπούς του που δεν ζή πιά. Τό λέγει και είς τήν Αικατερίνην διά να τήν διευκολύνη είς τήν disillusion, να της φωτίση λίγο τό σκοτισμένο λογικόν της.

«Πόσα χρόνια λοιπόν επέρασαν από τότε ;» έρωτά έκείνη μέ φρίκην. Τήν άπάντησιν τήν έδωκε ό καθρέπτης, τό όποϊόν ή Αικατερίνη μέ ταχύ κίνημα έξεσκέπασεν.

Είς μίαν στιγμήν έμέτρησε τά χρόνια μέ τάς ρυτίδας του προσώπου της και μέ μίαν κραυγήν έστειλε τήν ψυχήν της να συναντήση τόν αγαπημένον της είς τόν άλλον κόσμον.

Ἡ ὑπόθεσις προσεγγίζει τὸ ὑπερτραγικόν. Πῶς ἐχειρίσθη αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς;

Ἀπὸ τὴν στιγμήν καθ' ἣν εἰσέρχεται ὁ ἔγγονος Βασίλης εἰς τὸ «Σπίτι τῆς καρδιάς» μέχρι τοῦ ἀποτόμου θανάτου τῆς Αἰκατερίνης, τὸ ἔργον ἔχει μεγάλην δύναμιν καὶ τέχνην.

Ἡ περιέργεια τοῦ ἀκροατηρίου ἀφαιρᾶται ἐξ ἐφόδου καὶ τὸ ἐνδιαφέρον δεσμεύεται ἀμέσως. Αἱ δύο σκηναὶ Βασίλη καὶ Γερῶ-Νικόλα μετὰ τὸ ἀριστοτεχνικὸν παιζέειον τοῦ Ροζάν, ἀρχίζουν ἤδη νὰ γεννοῦν τὴν ἀγωνίαν. Ἡ ἀνάβασις τῆς δράσεως μετὰ τὸν διασαφιστικὸν διάλογον Βασίλη καὶ Ζωῆς προχωρεῖ κανονικώτατα μέχρι τῆς κορυφῆς, ὅτε φεύγει ἡ Αἰκατερίνη νὰ πάη νὰ βίβη τὸ παρθενικὸ πέπλο καὶ τ' ἀνθὴ τῆς πορτοκαλῆς στ' ἀραχνιασμένα πειὰ νεῖατά της. Ἡ τραγικὴ στιγμή τῆς ἐμφανίσσεως τῆς γεροντοκόρης νύφης, κυριολεκτικῶς ἐγγίζει κάποια ἀνοικτὴ πληγὴ τῆς καρδιάς μας καὶ μᾶς κάμει νὰ πάσχωμεν. Ἡ ἀποκαλύψις καὶ ἡ γοργὴ καὶ ἀναμενόμενη λύσις, δίδουν τέρμα εἰς τὸ ἔργον, καίτοι θὰ ἦτο καλλίτερον τὴν πῶσιν τῆς Αἰκατερίνης νὰ ἐπηκολούθει ἀμέσως ἡ πῶσις τῆς αὐλαίας.

Τὸ σπῖτι τῆς καρδιάς ἡδύνατο νὰ μείνῃ καὶ στὴν Κεφαλληνίᾳ διὰ νὰ διατηρήσῃ ὁ πρόλογος μίαν τοῦλάχιστον ἐνότητά μετὰ τὸ κυρίως δράμα, φρονῶ μάλιστα ὅτι ὁλόκληρος ὁ πρόλογος ἡδύνατο νὰ λείπῃ καὶ νὰ ἔμενεν ἓνα σφικτοδεμένο, ἀρτιώτατον μονόπρακτον εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εἰσαγωγὴν ἤμπορούσε κάλλιστα ἡ Ζωὴ μετὰ κάποιο ἄλλο βοηθητικὸν πρόσωπον, νὰ δώσῃ τὴν ἀφήγησιν τῶν παρελθόντων καὶ νὰ τολήσῃ ἐπαρκῶς τὸ κυριώτερον μοτίβο τοῦ ἔργου : ὅτι ὁ Βασίλης μόνος ἐγύριζε ὑπεσθῆναι πῶς θὰ ὠδηγοῦσε τὴν ἰδίαν ἡμέραν νύφης εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν Αἰκατερίνην. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ ἔλειπον δύο πρόσωπα, οἱ γονεῖς τῆς Αἰκατερίνης, ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἐπηρέαζε διόλου τὸ ἔργον, ἀφοῦ μάλιστα αὐτὰ δὲν ἐμφανίζονται εἰς τὸ κυρίως δράμα. Ὡς ἔχει τώρα ὅμως ἡ διάταξις, ὁ Γερῶ-Νικόλας καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐνεφανίζετο ὁπωσδήποτε καὶ εἰς τὸν πρόλογον, διότι ἀφοῦ μάλιστα ἔχει καὶ χαρακτηριστικὸν ρόλον, θὰ ἦτο εἰς ἐπὶ πλέον σύνδεσμος τῶν δύο ἀρκετὰ ἀσυνδέτων ὡς ἐκ τοῦ μεσολαδοῦντος χρονικοῦ διαστήματος πράξεων.

Ὁ διάλογος εἶνε λιτὸς καὶ δραματικὸς. Τὸ ἀντιθετον ἀπὸ τὸν εἰς πολλὰ μέρη ἐπικὸν μᾶλλον τοιοῦ-

τον τῆς «Ἀθώας Ἀμαρτωλῆς», καίτοι ἡ πηγὴ τοῦ θεήματος, τὸ διήγημα, ἡδύνατο μετὰ τὸν ἀφηγηματικὸν του χαρακτῆρα, νὰ ἐπηρέαζῃ κακῶς καὶ τὸν δραματογράφον. Ὁ πρίγκηψ Νικόλαος ἐβελτίωσε τὸ δραματικὸν του στυλ, εἰς θαυμὸν ἀπιστεύτως δυσανάλογον μετὰ τὸν δισσεύσαντα μόλις μῆνα καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μόνον ἔργου εἰς τὸ ἕτερον. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι γνωρίζει νὰ ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὴν πείραν καὶ ν' ἀκολουθῇ τὰς ἐρθὰς ὑποδείξεις.

Δὲν γνωρίζω τὸ ἀγγλικὸν διήγημα τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόθεσις τοῦ πρίγκηπου ἔργου, ἀλλ' ὑποβέτω ὅτι θὰ περιέχῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ μυστικοπαθοῦς μοτίβου τῆς ἐγκαταλείμενης γεροντοκόρης, κατ' ἐξοχὴν προσφιλοῦς εἰς τοὺς ἀγγλοσάξωνας. Τὸ ἴδιον μοτίβο ἐξέλεξε καὶ ὁ Γκαίτε διὰ νὰ προκαλέσῃ ὑψίστου βαθμοῦ συγκινήσεις εἰς τὸν παθητικὸν Βέρτερον, ὅταν οὗτος πρὶν νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς αὐτοκτονίας, ἀποσπᾷ τὴν ἐρωτικὴν ἐξομολόγησιν τῆς Καρλόττας ἀναγινώσκων εἰς αὐτὴν τοὺς περιπαθεῖς στίχους τοῦ Ὀσιανοῦ : «Θὰ γυρίσῃ ὁ ταξειδιώτης ποῦ μ' ἐγνώρισε στήν ὠραιότητά μου. . τὸ μάτι του θὰ μετὰ ζητήσῃ παντοῦ, μὰ δὲν θὰ μ' ἀναγνωρίσῃ πιά!» Ἐπιτυχὴς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ adaptation τοῦ θεήματος.

«Ἄκου, λέγει ἡ Αἰκατερίνη, ῥωταίει ἂν τὸν γνωρίζω ! Ἔτσι εἶνε ὅλοι οἱ ἄνδρες. Μᾶς ἀφίνουν τόσα χρόνια νὰ τοὺς περιμένωμε...κι' ὕστερα ῥωτᾶν ἀκόμα, ἂν τοὺς γνωρίζουμε !»

Τὶ ὠραῖον σύμβολον τὸ παράπονον αὐτὸ, διὰ τοὺς τόσους χωρισμοὺς ἀνδρογύνων καὶ ἀρραδωνιασμένων ποῦ συμβαίνουν στὸν τόπο μας, διὰ τὰς τόσας Ἑλληνοπούλας ποῦ προσφέρονται κατ' ἔτος ὡς φόρος εἰς τὸν νέον Μινώταυρον τῆς πατρίδος μας, τὴν μεταστέουσιν !

Ἐχει πολλὰ προτερήματα τὸ ἔργον, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τ' ἀναφέρῃ κανεὶς λεπτομερῶς. Ἀρκεῖ νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐξεμεταλλεύθη τεχνικώτατα τὸ θέμα του καὶ κατῴρωσε νὰ παραγάγῃ τὰς ἰσχυρωτέρας σκηνικὰς ἐπιδράσεις, ἅς ἤμπορούσε νὰ δώσῃ ἡ ὥραία αὐτὴ ὑπόθεσις. Πολὺ καλὰ ἔπαιξε ἡ κυρία Κυβέλη καὶ ὁ κύριος Παπαγεωργίου. Ἀλλ' ὁ κύριος Ροζάν ἀνεδέχθη πρῶτης τάξεως καλλιτέχνης εἰς τὸν ρόλον τοῦ γέροντος. Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ ἦτο πληρεστάτη.

N. ΜΑΡΣΕΛΛΟΣ



Ποικίλη Λεξις



Ἱθοποιοί, ὁδηγοὶ τραύμ.

Ἡ Γερμανικὴ ἑταιρεία τῶν καλλιτεχνῶν τῆς σκηνῆς διένειμε ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου μέχρι σήμερον πενήντα χιλιάδας μάρκα μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Ἡ Αὐστριακὴ ἐπίσης ἑταιρεία διένειμε τριάκοντα δύο χιλιάδας κορώνας. Ἐπὶ πλέον ἀμφότεραι αἱ ἑταιρεῖαι αὗται ἀσχολοῦνται εἰς τὴν εὐρεσίαν οὐ μόνον τροφῆς καὶ κατοικίας διὰ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐφῆδρων ἡθοποιῶν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ γοποθετώσιν εἰς ἐργασίας τοὺς μὴ στρατευθέντας ἐξ αὐτῶν. Εἰς τὸ Βερολίνο, καὶ τὴν Βιέννην πολλοὶ ἡθοποιοὶ ἐργάζονται ὡς ὁδηγοὶ τῶν τραύμ, ὡς σωφῆρ καὶ ὡς ὑπάλληλοι τῶν σιδηροδρόμων. Ἐπίσης πολλὰ γυναῖκες ἡθοποιοὶ κερδίζουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ὡς ράπτρια.

Βασιλίσσα καλλιτέχνης.

Ἡ Βασίλισσα τῆς Ρουμανίας Μαρία εἶνε καὶ αὕτη καλλιτέχνις, ὅπως καὶ ἡ προκάτοχός της Κάρμεν Σύλβα. Ἡ κλίσις τῆς ὅμως εἶνε πρὸς τὰς καλὰς τέχνας μᾶλλον παρά πρὸς τὴν ποίησιν. Ἐν τούτοις γνωρίζει τελείως τὴν Ρουμανικὴν φιλολογίαν, κατέχει δὲ μάλιστα θαυμασίαν συλλογὴν ἀρχαίων χειρογράφων καὶ πολυτίμων βιβλίων. Ἡ ἀσχολία τῆς νέας Βασίλισσας τῆς Ρουμανίας εἶνε κυρίως ἡ διακοσμητικὴ τέχνη· ἔργα τῶν χειρῶν τῆς εἶνε αἱ διακοσμῆσεις τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Κροτοτσένι καὶ τῆς ἐπαύλεως τῆς Σινάτας.

Ἡ διάρκεια τῶν μαχῶν.

Αἱ περισσότεραι καὶ μεγαλείτεραι μάχαι τοῦ παρελθόντος διήρκεσαν ὀλιγίστας μόνον ὥρας, ἐν ᾧ